

Udskriftsdato: 23. december 2025

KEN nr 9133 af 11/03/2024 (Historisk)

Ankestyrelsens principmeddelelse 4-24 om hjælpemidler - behandlingsredskaber - kompressionsmaskine - afhjælpning

Ministerium: Social- og Boligministeriet

Journalnummer: 23-67601

Ankestyrelsens principmeddelelse 4-24 om hjælpemidler - behandlingsredskaber - kompressionsmaskine - afhjælpning

Principmeddelelsen fastslår

En kompressionsmaskine kan både være et hjælpemiddel, der bevilges af kommunen, og have karakter af et behandlingsredskab, der udleveres af sundhedssektoren som led i eller fortsættelse af behandling. Om kompressionsmaskinen kan bevilges som et hjælpemiddel afhænger af en konkret og individuel vurdering af lidelsens karakter og omfang, samt hvilke behov brugen af kompressionsmaskinen skal afhjælpe.

Efter servicelovens § 112 kan der ydes støtte til hjælpemidler, som har til formål at afhjælpe de varige følger af en nedsat funktionsevne. Et hjælpemiddel skal medvirke til, at ansøgeren får mulighed for at føre en så normal og selvstændig tilværelse som muligt og i størst mulig grad gøre den pågældende uafhængig af andres bistand i dagligdagen. Apparater eller redskaber, der alene har til formål at forbedre, vedligeholde eller forhindre en forværring af det aktuelle funktionsniveau, kan derfor ikke bevilges som hjælpemidler.

Det er en forudsætning for bevilling af hjælpemidler, at ansøgeren er omfattet af den personkreds, der kan have ret til hjælpen. Det vil sige, at borgeren skal have en varigt nedsat funktionsevne. Det indebærer, at der ikke inden for en overskuelig fremtid vil være udsigt til bedring af de helbredsmæssige forhold, og at der i lang tid fremover vil være et behov for at afhjælpe følgerne af den nedsatte funktionssevne. Hvis behandlingsmulighederne er udtømte, anses lidelsen for varig i servicelovens forstand.

Det er også en forudsætning for bevilling af et hjælpemiddel, at apparatet eller redskabet i væsentlig grad kan afhjælpe de varige følger af den nedsatte funktionsevne, i væsentlig grad kan lette den daglige tilværelse eller er nødvendig for at borgeren kan være i et erhverv.

Væsentlighedsvurderingen er konkret og individuel og foretages ud fra en samlet vurdering af hjælpemidlets betydning for at kunne afhjælpe borgerens funktionsnedsættelse. Kommunen kan lægge vægt på blandt andet helbredsmæssige forhold, sociale forhold, muligheden for at leve et liv som andre på samme alder og i samme livssituation, og om der findes andre måder at kompensere for funktionsnedsættelsen på.

Hvornår er en kompressionsmaskine et hjælpemiddel?

En kompressionsmaskine anses for at være et hjælpemiddel, hvis borgeren opfylder betingelserne i servicelovens § 112. Det betyder, at kompressionsmaskinen er et hjælpemiddel, hvis ansøgeren har en varigt nedsat funktionsevne, og kompressionsmaskinen i væsentlig grad kan afhjælpe de varige følger af den nedsatte funktionsevne eller i væsentlig grad kan lette den daglige tilværelse i hjemmet eller er nødvendig for, at den pågældende kan udøve et erhverv.

Omvendt kan en kompressionsmaskine ikke anses for at være et hjælpemiddel, hvis kompressionsmaskinen udelukkende skal bruges til at forhindre en forværring af funktionsevnen. I disse tilfælde kan genstanden eller redskabet være et behandlingsredskab.

Det forhold, at kompressionsmaskinen også kan forhindre en forværring af ansøgerens funktionsevne eller helbredstilstand, kan ikke i sig selv føre til, at der ikke er tale om et hjælpemiddel. Det afgørende ved vurderingen af, om der er tale om et hjælpemiddel, er, om ansøgeren har en varigt nedsat funktionsevne, og at væsentlighedskriteriet er opfyldt.

Hvordan behandles en ansøgning om et hjælpemiddel?

Når en kommune modtager en ansøgning om et hjælpemiddel, skal kommunen indledningsvist forholde sig til, om apparatet eller redskabet i den konkrete sag opfylder betingelserne for at kunne bevilges som hjælpemiddel efter servicelovens § 112.

Det er en forudsætning for bevilling af hjælp efter bl.a. servicelovens § 112, at hjælpen ikke kan bevilges efter anden lovgivning. Det følger af subsidiaritetsprincippet i servicelovens § 115.

Kommunen skal dog være opmærksom på, at hvis det endnu ikke er afklaret i sundhedssektoren, om det ansøgte apparat eller redskab kan bevilges som et behandlingsredskab for borgeren, skal kommunen – uanset subsidiaritetsprincippet – foretage en vurdering af, om det ansøgte kan bevilges efter servicelovens regler.

Det betyder, at hvis kommunen vurderer, at det ansøgte apparat eller redskab kan bevilges som et hjælpemiddel, men det endnu ikke er afklaret, om apparatet eller redskabet kan bevilges som et behandlingsredskab, skal kommunen i henhold til afgrænsningscirkulæret umiddelbart levere det nødvendige hjælpemiddel til borgeren. Betalingsspørgsmålet vil herefter skulle afklares med sundhedssektoren.

Ansvar for denne afklaring påhviler ikke alene kommunen, men er et fælles ansvar mellem kommunen og sundhedssektoren. Det er dog alene sundhedssektoren, der har kompetence til at vurdere, om et redskab kan udleveres som led i behandlingen.

Hvis kommunen vurderer, at det ansøgte apparat eller redskab ikke kan bevilges som et hjælpemiddel, skal kommunen vejlede borgeren om muligheden for at kontakte sundhedsvæsenet med henblik på, at sundhedsvæsenet kan vurdere, om borgeren kan få bevilget det ansøgte som et behandlingsredskab. Hvis det allerede er afklaret af sundhedsvæsenet, at det ansøgte apparat eller redskab ikke kan bevilges som et behandlingsredskab, medfører dette ikke i sig selv, at produktet skal bevilges af kommunen. Det afgørende for, at et apparat eller redskab kan bevilges som et hjælpemiddel, er, at betingelserne i servicelovens § 112 er opfyldt.

Den konkrete sag

I sagen vurderede Ankestyrelsen, at en kompressionsmaskine kunne bevilges som et hjælpemiddel, da borgeren havde en varigt nedsat funktionsevne, og da kompressionsmaskinen i væsentlig grad afhjalp de varige følger af den nedsatte funktionsevne.

Det forhold, at borgeren uden kompressionsmaskinen var i risiko for mere udtalt ødem i begge ben med belastning af karsystemet til følge, kunne ikke føre til, at kompressionsmaskinen ikke kunne bevilges som et hjælpemiddel.

Vi lagde afgørende vægt på, at borgeren med en kompressionsmaskine var i stand til i så høj grad som muligt at leve et liv som andre på ansøgerens egen alder og livssituation. Det fremgik således af sagen, at borgeren ved at bruge kompressionsmaskinen var i stand til at udføre helt almindelige daglige gøremål såsom at lave mad, handle ind, gå tur med familiens hunde, opholde sig på begge boligens etager og deltage i sociale aktiviteter i og uden for hjemmet. Uden kompressionsmaskinen kunne borgeren på en god dag udføre maksimalt to af de ovennævnte aktiviteter. Ansøgeren oplevede desuden forbedring af sin nattesøvn, da uroen i benene forsvandt, og borgeren var selvstændigt i stand til at tage sine kompressionsstrømpebukser af om aftenen.

Det fremgik i øvrigt af sagen, at borgerens lidelse ikke længere var behandlingskrævende, og denne var derfor afsluttet fra karkirurgisk og lymfödemterapeutisk regi i sundhedsvæsenet.

Det forhold, at borgeren uden brug af kompressionsmaskinen var i risiko for mere udtalt ødem i begge ben med belastning af karsystemet til følge, og maskinen derfor også kunne anvendes til at forebygge forværring af tilstanden, kunne derfor ikke føre til et andet resultat.

Baggrund for at behandle sagen principielt

Ankestyrelsen har behandlet sagen principielt. Det har vi gjort for at præcisere de gældende overordnede retningslinjer for, hvornår et produkt, der både kan være et hjælpemiddel og et behandlingsredskab, kan bevilges efter servicelovens § 112.

Reglerne

Love og bekendtgørelser

Lov om social service (serviceloven), senest bekendtgjort i lovebekendtgørelse nr. 67 af 22. januar 2024

- § 112, stk. 1, om betingelserne for bevilling af hjælpemidler
- § 115, om at der ikke ydes støtte til hjælpemidler efter servicelovens § 112, hvis hjælpen kan bevilges efter anden lovgivning.

Praksis

Gældende:

Følgende principmeddelelse er brugt ved afgørelsen og gælder stadig:

20-22: Ankestyrelsen fastslår, at ansøgning om kompressionsstrømper som et hjælpemiddel skal vurderes efter betingelserne for bevilling af hjælpemidler i servicelovens § 112. Myndigheden kan ikke afslå en bevilling af kompressionsstrømper alene med den begrundelse, at borger ikke har en lidelse, der er omtalt i indikationerne i vejledningen om støtte til hjælpemidler og forbrugsgoder punkt 99. Ankestyrelsen fastslår også, at der kan bevilges hjælpemidler, som har til formål at afhjælpe de varige følger af en nedsat funktionsevne. Produkter som har til formål at forbedre, vedligeholde eller forhindre forringelse af det aktuelle funktionsniveau, er ikke hjælpemidler i servicelovens forstand. Kompressionsstrømper kan både være et hjælpemiddel og have karakter af behandlingsredskab, der ikke kan bevilges efter reglerne

om hjælpemidler. Om kompressionsstrømper skal anses for et hjælpemiddel afhænger af en konkret og individuel vurdering af sagens oplysninger, herunder blandt andet, hvad det primære formål med kompressionsstrømperne er for den enkelte.

Kasserede:

Følgende principmeddelelser er kasserede og gælder ikke længere (historisk):

135-10: Ankestyrelsen fandt, at en kompressionsmaskine både kan være et hjælpemiddel og et behandlingsredskab. For en kvinde, der var opereret for brystkræft, var kompressionsmaskinen et hjælpemiddel. Den lægelige behandling af kvinden var afsluttet, og lymfødemet var kronisk. Lymfødemet skyldtes ikke udsæd fra brystkræften. Ankestyrelsen fandt, at kompressionsmaskinen afhjalp den nedsatte funktionsevne og lettede den daglige tilværelse, fordi generne i dagligdagen både hjemme og på arbejde blev mindsket, og kvinden blev i stand til at anvende armen.

Praksis er indarbejdet i denne principmeddelelse.

4-15: Ankestyrelsen fandt, at et ståstøttestativ både kan være et hjælpemiddel og behandlings-/træningsredskab. Afgørelsen heraf beror på en konkret, individuel vurdering af lidelse karakter og omfang samt hvilke behov, brugen af ståstøttestativet skal afhjælpe. Hvis det primære formål med et ståstøttestativ er at afhjælpe den manglende ståfunktion, skal stativet betragtes som et hjælpemiddel. Det skal herefter vurderes, om kravet om væsentlighed er opfyldt. Hvis ståstøttestativet primært skal anvendes til at forbedre funktionsevnen eller forebygge yderligere forværring af funktionsevnen, skal det betragtes som et træningsredskab eller et behandlingsredskab.

Praksis er indarbejdet i denne principmeddelelse.

Vejledninger

Vi har også anvendt Vejledning om støtte til hjælpemidler og forbrugsgoder nr. 10324 af den 14. december 2017

- Pkt. 108 om kompressionsapparat, elektrisk kompressor

Den konkrete afgørelse

Du har klaget over X Kommunes afgørelse om afslag på kompressionsmaskine. Kommunen afgjorde sagen den 15. august 2023.

Ankestyrelsen har nu afgjort din sag.

Resultatet er:

- Du har ret til en kompressionsmaskine som hjælpemiddel.

Det betyder, at vi ændrer kommunens afgørelse.

Kommunen skal derfor bevilge dig en kompressionsmaskine som et hjælpemiddel. Kommunen kontakter dig.

Begrundelse for afgørelsen

Sådan vurderer vi sagen

Ankestyrelsen vurderer, at du har en varig funktionsnedsættelse.

Vi vurderer også, at en kompressionsmaskine i væsentlig grad kan afhjælpe de varige følger af din nedsatte funktionsevne eller i væsentlig grad kan lette din daglige tilværelse i hjemmet.

Hvad er afgørende for resultatet

Du søger om en lymfepres mini fra Apodan med tilhørende buksemachet (kompressionsmaskine). Du søger om kompressionsmaskinen, da dine kompressionsstrømpebukser af klasse 3 ikke længere er tilstrækkelige, og du skal anvende kompressionsmaskinen i kombination med strømpebukserne.

Vi lægger vægt på, at din lidelse er kronisk, og at den lægelige behandling er afsluttet. Det fremgår af sagen, at du er diagnosticeret med kronisk lymfødem af typen primært lymfødem, der er progredierende. Lymfødemet er i begge ben, og du er afsluttet i karkirurgisk og lymfødemterapeutisk regi på X Sygehus.

På den baggrund finder vi, at du har en varig funktionsnedsættelse.

Vi lægger herefter afgørende vægt på, at det med en kompressionsmaskine er muligt at kompensere dig for følgerne af din funktionsnedsættelse. Kompressionsmaskinen gør dig i stand til i videst muligt omfang og med størst mulig selvstændighed at udføre aktiviteter på lige fod med andre på din egen alder og livssituation uden en funktionsnedsættelse. Du er 56 år gammel på tidspunktet for kommunens afgørelse.

Det fremgår således af sagen, at du har afprøvet en kompressionsmaskine. Du anvendte i den forbindelse maskinen to gange dagligt af 30 minutter i en måned med rigtig god effekt. Du oplyser, at du hver dag kunne gå tur med dine hunde. Samtidig kunne du udføre helt almindelige daglige gøremål som at stå op i længere tid og lave mad, handle ind, komme til aftaler hos fx læge, tandlæge, fysioterapeut, frisør mv., opholde dig på hjemmets 1. sal og selvstændigt deltage i sociale aktiviteter uden for hjemmet. Du kunne desuden selvstændigt tage dine kompressionsstrømpebukser af, frit bruge trapperne i hjemmet hele dagen, og du fik bedre nattesøvn, da du ikke længere havde uro i benene.

Kort efter tilbagelevering af kompressionsmaskinen forsvinder effekten, og du er tilbage til kun at kunne foretage maksimalt to af de ovenfor beskrevne aktiviteter. Du kan desuden ikke anvende hjemmets 1. sal i eftermiddags- og aften timerne, da dine ben hæver op i sådan en grad, at du mister følingen i dine fødder. Det fører til, at du bliver usikker på benene og nemt falder, og du kan derfor ikke anvende trapperne. Du kan ikke tage kompressionsstrømpebukserne af selvstændigt.

Du beskriver videre, at hvis du skal deltage i sociale aktiviteter om aftenen, er du nødt til at planlægge det nøje og forskyde dit døgn, så du står senere op for at kunne holde til aktiviteten. På en dag med aktiviteter

om aftenen kan du derfor ikke foretage dig andet, og du oplyser om negative konsekvenser på din fysiske formåen dagen efter. Du bliver mere og mere ensom, fordi du ikke kan komme ud af hjemmet.

Vi er opmærksomme på, at kommunen vurderer, at kompressionsmaskinen for dig har behandlingsmæssig karakter, da det primære formål med brugen af kompressionsmaskinen er at forbedre, vedligeholde og forhindre forværring af din funktionsevne. Det fremgår desuden af oplysningerne fra din egen læge, at du uden brug af kompressionsmaskinen er i risiko for mere udtalt ødem i begge ben med belastning af karsystemet og vil opleve flere bensmerter, nedsat gangdistance og trætte ben.

Vi bemærker, at det forhold, at kompressionsmaskinen også kan medvirke til, at din funktionsnedsættelse ikke forværres ikke i sig selv kan føre til, at du ikke har ret til maskinen som et hjælpemiddel efter serviceloven. Det afgørende er, at du har en varig funktionsnedsættelse, og at du ved at bruge kompressionsmaskinen opnår en væsentlig grad af afhjælpning af de varige følger af din nedsatte funktionsevne eller væsentlig lettelse i din daglige tilværelse.

På baggrund af en samlet vurdering af sagens oplysninger finder vi, at en kompressionsmaskine i væsentlig grad kan afhjælpe de varige følger af din nedsatte funktionsevne eller i væsentlig grad lette din daglige tilværelse, og at kompressionsmaskinen derfor kan bevilges som et hjælpemiddel for dig.

Vi bemærker herefter, at det er en forudsætning for bevilling af hjælp efter bl.a. servicelovens § 112, at hjælpen ikke kan bevilges efter anden lovgivning. Det følger af subsidiaritetsprincippet i servicelovens § 115.

Hvis det endnu ikke er afklaret i sundhedssektoren, om det ansøgte apparat eller redskab kan bevilges som et behandlingsredskab for borgeren, skal kommunen – uanset subsidiaritetsprincippet – foretage en vurdering af, om det ansøgte kan bevilges efter servicelovens regler.

Det betyder, at hvis det ansøgte apparat eller redskab kan bevilges som et hjælpemiddel, men det endnu ikke er afklaret, om redskabet eller apparatet kan bevilges som et behandlingsredskab, skal kommunen i henhold til afgrænsningscirkulæret umiddelbart levere det nødvendige hjælpemiddel til borgeren. Beta-
lingsspørgsmålet vil herefter skulle afklares med sundhedssektoren.

Ansaret for denne afklaring påhviler ikke alene kommunen, men er et fælles ansvar mellem kommunen og sundhedssektoren. Det er dog alene sundhedssektoren, der har kompetence til at vurdere, om et redskab kan udleveres som led i behandlingen.

Det fremgår af sagen, du har fået afslag på kompressionsmaskine fra X Sygehus, fordi dit lymfødem ikke er behandlingskrævende. Kommunen skal derfor udlevere kompressionsmaskinen til dig.

Om reglerne

Der kan ydes støtte til hjælpemidler til personer med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, når hjælpemidlet i væsentlig grad kan afhjælpe de varige følger af den nedsatte funktionsevne eller i væsentlig grad kan lette den daglige tilværelse i hjemmet.

Nogle apparater eller redskaber kan både være et hjælpemiddel og et behandlingsredskab. Om et apparat eller redskab kategoriseres som det ene eller det andet afhænger af lidelsens karakter og omfang, samt hvilke behov brugen af apparatet eller redskabet skal afhjælpe.

Afgørende for, om et apparat eller redskab kan bevilges som et hjælpemiddel efter serviceloven, er, om borgeren har en varigt nedsat funktionsevne, og om hjælpemidlet i væsentlig grad kan afhjælpe de varige følger af den nedsatte funktionsevne, i væsentlig grad kan lette den daglige tilværelse i hjemmet eller er nødvendigt være at være i et erhverv.

Vurderingen af væsentlighedskriteriet er konkret og individuel, og spørgsmålet om, hvorvidt kravet om væsentlighed er opfyldt, fastlægges ud fra en samlet vurdering af hjælpemidlets betydning for at kunne afhjælpe borgerens funktionsnedsættelse.

Der kan ved denne vurdering lægges vægt på bl.a. helbredsmæssige forhold, sociale forhold, og herunder familiemæssige forhold, f.eks. børn i familien, hjælpemidlets betydning for muligheden for at leve et liv som andre på samme alder og i samme livssituation, og om der evt. kan findes andre måder at kompensere for funktionsnedsættelsen på.

Det afgørende er, at behovet for hjælpemidlet sammenholdt med den konstaterede funktionsnedsættelse er af tilstrækkeligt omfang til, at der reelt bliver tale om en væsentlig afhjælpning af de varige følger af den nedsatte funktionsevne eller en væsentlig lettelse i den daglige tilværelse i hjemmet.

Det fremgår af hjælpemiddelsvejledningen punkt 108, at et kompressionsapparat, elektrisk kompressor, anvendes til afhjælpning af manglende eller nedsat funktion af lymfekarsystemet. Kompressionsapparatet, den elektriske kompressor, anvendes som led i behandling eller som forebyggende behandling ved operation. Pumpen har til formål at lette blod- eller lymfeafløb i ekstremiteter (arme og ben). I disse situationer må kompressionsapparatet, den elektriske kompressor, betegnes som et behandlingsredskab som udlånes af sygehusvæsenet. Hvor der er tale om et kronisk lymfeødem, og hvor sygehusbehandlingen herfor er ophørt, kan der ydes hjælp efter servicelovens § 112.

Efter retssikkerhedsloven foretager Ankestyrelsen generelt en retlig prøvelse af førsteinstansens afgørelse. Det betyder, at vi blandt andet tager stilling til, om førsteinstansen har

- anvendt de korrekte regler, og om anvendelsen er korrekt,
- indhentet alle relevante og tilstrækkelige oplysninger i sagen,
- inddraget relevante og saglige hensyn, og
- overholdt sagsbehandlingsreglerne.

Hvis førsteinstansen har gjort dét - eller Ankestyrelsen i forbindelse med sin sagsbehandling har rettet op på eventuelle væsentlige fejl - har vi ikke grundlag for at tilsidesætte førsteinstansens konkrete og individuelle vurdering i sagen.

Mødebehandling

Sagen er behandlet på møde. På mødet stemmer deltagerne om resultatet. Der er enighed om afgørelsen.

Du kan læse mere om, hvordan Ankestyrelsen behandler sager på møde på www.ast.dk